

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри

Л.В. Афанасьєва

протокол № 2 від 02.09.2024 р

Робоча програма ОК СОЦІОЛОГІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Нормативний Соціологія територіальних громад
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	бакалавр 054 соціологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025/ 2 семестр / 1 курс
Викладач	Чичановський І. О.
Профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/sklad-kafedry-sotsiologiyi-ta-filosofiyi/chychanovskyj-igor-oleksijovych/
Контактний телефон	+38 050 486 06 02
Е-mail:	chichanovskiy08@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=7043
Консультації	Онлайн-консультації: через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б. Хмельницького що п'ятниці з 10 ⁰⁰ до 11 ⁰⁰ .

АНОТАЦІЯ

У сучасному українському суспільстві територіальна громада розглядається як ключовий елемент самоорганізації та самоврядування населення, як рушійна сила демократичного здійснення влади в державі, де принципи саморозвитку територіальної спільноти має глибокі історичні корені та потужні політичні традиції. Відтак, навчальна дисципліна «Соціологія територіальної громади» є надзвичайно актуальною.

В Україні мають місце доволі продуктивні історично-сформовані моделі та концепції самоврядування на рівні територіальної громади. Соціологія територіальної громади є результатом осмислення усталених історичних традицій, які відображають різні підходи до трактування природи і сутності даного соціального явища. У подібному контексті навчальна дисципліна «Соціологія територіальної громади» орієнтована на те, щоб на основі отриманих знань сформувані / вдосконалити громадянську свідомість і культуру студентів, розширити обсяг знань щодо соціальної структури суспільства в дослідницькому просторі соціологічної науки; поглибити розуміння територіальної громади як інституту безпосередньої демократії, інструмента реального волевиявлення населення на рівні ОТГ (об'єднаної територіальної громади). Програма навчальної дисципліни не обтяжена ідеологічним контентом, її спрямовано лише на здобуття основних академічних знань в обсязі наявного фактичного матеріалу.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета ОК: формування у студентів знань, умінь та навичок щодо соціальної структури територіальної спільноти; формування (вдосконалення) громадянської свідомості та політичної культури студентів; розширення обсягу знань щодо соціальної структури суспільства в дослідницькому просторі соціологічної науки; вдосконалення розуміння як інституту безпосередньої демократії, інструмента реального волевиявлення населення на рівні ОТГ (об'єднаної територіальної громади).

Завдання ОК - сформувані у здобувачів погляди на територіальну спільноту в умовах незалежної України; ознайомити студентів з роллю територіальної громади в контексті історичного розвитку суспільства; забезпечити опанування студентами базовими положеннями теорій створення територіальної громади; проаналізувати проблематику соціальної структури суспільства в дослідницькому просторі соціологічної науки; виявити сутнісні аспекти соціально-територіальної структури суспільства в сучасній Україні; забезпечити опанування базовими знаннями щодо соціології територіальної громади в контексті функціонування сучасного демократичного суспільства; сформувані у студентів уявлення щодо Конституційно-правового статусу територіальних громад в Україні; сформувані у студентів погляди на практику формування територіальних громад в сучасному вітчизняному просторі.

Забезпечити практичну реалізацію навичок студентів характеризувати територіальну громаду в контексті як історичного розвитку суспільства так і сучасності; визначати основні напрями та протиріччя процесу розвитку територіальної громади в умовах незалежної України у контексті її інтеграції до європейського простору; з'ясувати практичні аспекти розвитку територіальної спільноти в суспільстві демократичного транзиту; забезпечити вміння студентів аналізувати положення Конституції України, державних документів різного рівня інституціоналізації, статутів територіальних громад тощо; орієнтуватися в міжнародних політичних документах у практиці наукового дослідження; забезпечити вміння студентів аналізувати ключові аспекти розвитку територіальної громади в сучасному вітчизняному просторі.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов

2. Загальні компетентності:

ЗК 05 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 06 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

ЗК 09 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК 12 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

3. Спеціальні компетентності:

СК 02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій

СК 03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому

СК 09. Здатність аналізувати суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання (РН)

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН03 Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.

РН04 Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціально-культурних, економічних, політичних явищ у контексті професійних питань

РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Комунікабельність
2. Критичне мислення
3. Прийняття рішень
4. Творчість
5. Переконавання
6. Відкритість до критики

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

1. Забезпечення всеохоплювальної і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
2. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	40	40	85	165/5,5

Підсумковий контроль – екзамен

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, дотримується студентоцентризований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак

академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj> Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем (модулів)	Кількість годин /денна форма				Рекомендована література
	Л	ПР	СР	Всього	
Тема 1. Соціологічна наука та проблеми просторової організації суспільства.	2	2	6	10	1-23
Тема 2. Соціально-територіальна структура суспільства.	2	4	6	12	1-23
Тема 3. Економічна, соціальна й політична роль територіальної спільноти.	4	2	6	12	1-23
Тема 4. Територіальна спільнота з позицій різних соціологічних перспектив	2	2	6	10	1-23
Тема 5. Історичний розвиток територіальної спільноти в Україні.	4	4	7	15	1-23
Тема 6.. Територіальна спільнота в термінах теорії систем і функціоналізму.	4	2	6	12	1-23
Тема 7. Територіальна спільнота в суспільстві демократичного транзиту	2	2	6	10	1-23
Тема 8. Соціологія сучасного міста.	2	4	6	12	1-23
Тема 9. Соціологія сільської місцевості.	4	2	6	12	1-23
Тема 10. Децентралізація і територіальна громада в контексті перспективного розвитку України.	4	2	6	12	1-23

Тема 11. Діяльність громад та їх соціальна активність	2	4	6	12	1-23
Тема 12. Планування та реалізація соціальних програм у громаді.	2	4	6	12	1-23
Тема 13. Функції і стратегії діяльності соціальних працівників у громаді.	2	4	6	12	1-23
Тема 14. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади.	4	2	6	12	1-23
Усього	40	40	85	165	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

БЛОК 1. Соціальна структура суспільства в дослідницькому просторі соціологічної науки

Тема 1. Соціологічна наука та проблеми просторової організації суспільства. Методологічні засади вдосконалення територіальної організації суспільства в контексті регіональної політики держави. Територіальна організація суспільства (ТОС) в умовах глобалізації. Методологічні засади територіальної організації господарства. Територіальна організація розселення населення. Особливості територіальної організації ПЕК і АПК.

Тема 2. Соціально-територіальна структура суспільства. Поняття «соціальна структура» у науковому та соціально-політичному дискурсі. Модель соціальної структури «2+1». Концепція соціальної структури суспільства в дослідницькому просторі вітчизняної соціологічної науки. Соціально-класова структура суспільства. Теорія соціальної стратифікації.

Тема 3. Економічна, соціальна й політична роль територіальної спільноти. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні. Територіальна громада в політичній системі сучасної України. Сутність інтересів територіальних громад у системі місцевого самоврядування України. Територіальна спільнота в політико-правовій практиці сучасної України. Розвиток територіальних громад в умовах децентралізації

Тема 4. Територіальна спільнота з позицій різних соціологічних перспектив. Системний підхід до спільноти в соціології. Людські ресурси – потенціал спроможної територіальної громади. Соціологічний аналіз стану територіальної громади. Рефлексивний капітал у розв’язанні проблем територіальної громади. Соціологічні виміри спільноти. Модель колективного самовизначення територіальної громади.

Тема 5. Територіальна спільнота в термінах теорії систем і функціоналізму. Територіальна спільнота як функціонуюча система. Принципи функціональної організації систем. Структурний функціоналізм в інтерпретації Т. Парсонса. К. Попер та його теорія соціологеми відкритого та закритого суспільств. Функції соціальної системи, функціональний аналіз Р. Мертон. Поняття явних і латентних функцій.

Тема 6. Історичний розвиток територіальної спільноти в Україні. Територіальної громади в період Київської Русі (за М. Грушевським). Діяльність верви (територіальної громади). Територіальна громада в Україні в XVII – XVIII століттях. Територіальна громада в Україні радянської доби. Функції територіальних громад в умовах сучасності.

БЛОК 2. Соціологія територіальної спільноти

Тема 7. Територіальна спільнота в суспільстві демократичного транзиту. Поняття «демократичний транзит». Становлення соціально-політичних спільнот незалежної Української держави. Територіальна соціально-політична спільнота і Народний Рух України. Національна ідея і демократія. Національно-демократичні спільноти в сучасній Україні.

Тема 8. Соціологія сучасного міста. Поняття урбанізації в соціології. Вивчення міста в рамках вітчизняної соціологічної науки. Динамічність сучасного міста. Дослідження міста в історичній ретроспективі. Місто як соціальна лабораторія.

Тема 9. Соціологія сільської місцевості. Поняття руралізації в соціології. Соціальна структура, стратифікація та мобільність села. Соціологічні проблеми села. Село в контексті соціологічного моніторингу. Українське село в горизонтах соціологічного погляду.

Тема 10. Децентралізація і територіальна громада в контексті перспективного розвитку України. Децентралізація – одна з перспективних реформ українського уряду. Перспективні плани формування територій громад Кабінету міністрів України. Децентралізація та реформа адміністративно-територіального устрою. Місцеві вибори у контексті децентралізації. Розвиток регіональних партійних проєктів в умовах децентралізації.

Тема 11. Діяльність громад та їх соціальна активність Напрямки діяльності територіальної громади. Виявлення ресурсів громади. Практична робота соціолога в територіальній громаді. Механізм входження соціолога в громаду. Процес розвитку роботи в громаді

Тема 12. Планування та реалізація соціальних програм у громаді. Визначення потреб та ресурсів громади шляхом соціологічного дослідження. Планування та реалізація програм у громаді. Написання проектів для громади і франдрейзинг.

Тема 13. Функції і стратегії діяльності соціальних працівників у громаді. Завдання соціологів у громаді. Ролі соціологів у громаді та методи роботи з громадою. Стратегії і тактики діяльності. Особливості застосування тактик: співпраці, кампанії та протистояння.

Тема 14. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади. Сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади.. Організаційно-функціональний аналіз управління розвитком територіальної громади.. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.. Відмінності у системі управління соціально-економічним та гуманітарним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади. Управління розвитком людського потенціалу територіальних громад.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Підготуйте тези на тему “Ролі соціологів у громаді та методи роботи з громадою”
2	Напишіть есе на тему “ Вплив збройних конфліктів на розвиток територіальних громад та рівень громадянської активності”.
3	Підготувати доповідь на тему “Відмінності у системі управління соціально-економічним та гуманітарним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади.”

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що вивчає соціологія територіальної громади?
2. Як соціологія пояснює простір організації суспільства?
3. Які методологічні засади вдосконалення територіальної організації суспільства?
4. Яким чином регіональна політика держави впливає на територіальну організацію суспільства?
5. Як глобалізація впливає на територіальну організацію суспільства?
6. Які особливості територіальної організації господарства?
7. Як територіальна організація населення впливає на соціальні процеси?
8. У чому особливості територіальної організації ПЕК і АПК?
9. Що таке соціальна структура суспільства?
10. Які основні концепції соціальної структури?

11. Як модель «2+1» пояснює соціальну структуру суспільства?
12. У чому виникає теорія соціальної стратифікації?
13. Які основні критерії соціальної стратифікації?
14. Як соціально-класова структура впливає на розвиток територіальних громад?
15. Які фактори забезпечують соціально-територіальну структуру суспільства?
16. Що таке територіальна громада?
17. Який конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні?
18. Які функції виконує територіальна громада в політичній системі України?
19. Як інтереси територіальних громад впливають на систему місцевого самоврядування?
20. Які основні проблеми територіальних громад у сучасній Україні?
21. Як децентралізація впливає на розвиток територіальних громад?
22. Які механізми розвитку громад в умовах децентралізації?
23. Що таке системний підхід до спільноти?
24. Як людські ресурси впливають на сприятливість громади?
25. Як створити соціологічний аналіз територіальної громади?
26. Що таке рефлексивний капітал у розвитку громади?
27. Які були соціологічні виміри спільноти?
28. Як модельного колективного самовизначення громади впливає на її розвиток?
29. Як функціонує територіальна громада як система?
30. Які принципи функціональної системи соціальної організації?
31. Як Т. Парсонс пояснює функціонування соціальної системи?
32. У чому суть теорії відкритого і закритого суспільства К. Поппера?
33. Які основні функції соціальної системи?
34. Що таке явні та латентні функції в соціології Р. Мертона?
35. Як розвивалися територіальні громади в період Київської Русі?
36. Які функції виконувала верв у Київській Русі?
37. Як змінювалися територіальні громади в XVII–XVIII століттях?
38. Який був статус громади в радянський період?
39. Які проблеми стоять перед територіальними громадами в сучасній Україні?
40. Що таке демократичний транзит?
41. Як формувалися соціально-політичні спільноти в незалежній Україні?
42. Яка роль Народного Руху України у розвитку громад?
43. Як національна ідея впливає на розвиток територіальних громад?
44. Що таке урбанізація?
45. Як змінюється місто в умовах сучасного розвитку?

46. Які соціологічні підходи до вивчення міста?
47. Чому місто визначається соціальною лабораторією
48. Що таке руралізація?
49. Як змінюється соціальна структура села?
50. Які соціологічні проблеми у сільській місцевості?
51. Як соціологічний моніторинг аналізувати життя в селі?
52. Що таке децентралізація?
53. Які плани Кабміну щодо формування територіальних громад?
54. Як децентралізація проблеми на місцеві вибори?
55. Які перспективи регіональних партійних проєктів?
56. Які напрямки діяльності територіальної громади?
57. Як ресурси громади?
58. Яка роль соціолога в громаді?
59. Як соціолог інтегрується в громаду?
60. Як програмування потреби громади?
61. Які етапи планування соціальних програм у громаді?
62. Як розробляти проєкти для громади?
63. Що таке фандрейзинг у соціальних програмах?
64. Які основні ролі соціологів у громаді?
65. Які стратегії роботи з громадою?
66. Як застосовуються тактики співпраці, кампанії та протистояння?
67. Які сучасні тенденції розвитку громад?
68. Які функції виконує місцеве самоврядування?
69. Як управління впливає на соціально-економічний розвиток громади?
70. Яка роль державної влади у розвитку громади?
71. Що таке управління людським потенціалом громади?
72. Як інформаційні технології впливають на розвиток громади?
73. Які основні проблеми громадського самоврядування?
74. Як оцінювати рівень соціальної згуртованості громади?
75. Які міжнародні практики можуть бути корисними для української громади?
76. Як глобалізація впливає на місцеві громади?
77. Що таке партисипативне управління?
78. Як залучати молодь до життя громади?
79. Як виміряти ефективність місцевої влади?
80. Які методи дослідження виконуються для аналізу територіальних

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.	Лекції-дискусії, опрацювання наукових текстів/досліджень, створення ситуацій пізнавальної новизни, аналітичний метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота студентів	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування,
РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.	Лекції-дискусії, пояснення, спостереження, кейс-стаді, моделювання ситуацій, виконання індивідуальних навчальних завдань, аналітичний метод, методи інтерактивного навчання	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування
РН04 Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціально-культурних, економічних, політичних явищ у контексті професійних питань	Лекції-дискусії, пояснення, спостереження, кейс-стаді, самостійна робота студентів, виконання індивідуальних завдань, аналітичний метод, моделювання ситуацій	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування
РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.	Лекції-дискусії, проблемний виклад, пояснення, кейс-стаді, аналітичний метод, створення ситуацій пізнавальної новизни аналітичний метод, методи інтерактивного навчання	Поточний контроль: усне опитування, оцінювання виконання самостійних завдань/проектних робіт, оцінювання доповідей, оцінювання активності на занятті, тестування

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, раліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

	Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента			
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):		Блок 1	Блок 2
	БЛОК 1. Соціальна структура суспільства в дослідницькому просторі соціологічної науки			
	Творче завдання: Проаналізуйте важливість емпіричних досліджень щодо розвитку територіальних громад та їх впливу на соціальні процеси.	5		
	Підготовка і захист завдання: Підготуйте презентацію, де на конкретних прикладах покажете місце людських ресурсів – потенціал спроможної територіальної громади.	5		
	Підготуйте Есе на тему: “ Практики децентралізації та їх вплив на ефективність управління громадами.”.	5		
	БЛОК 2. Соціологія територіальної спільноти			
	Творче завдання: Проаналізуйте важливість участі громадянського суспільства в контролі якості та доступності публічних послуг в територіальних громадах			5
	Підготовка і захист завдання: Розвиток регіональних партійних проектів в умовах децентралізації.			5

	Підготуйте Есе на тему: Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади...		5
	Разом	15	15
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):		
	Підготуйте тези на тему “Ролі соціологів у громаді та методи роботи з громадою”	10	
	Напишіть есе на тему “ Вплив збройних конфліктів на розвиток територіальних громад та рівень громадянської активності”.	10	
	Підготувати доповідь на тему “Відмінності у системі управління соціально-економічним та гуманітарним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади.”	10	
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)		40
	Загальний бал (максимальний бал – 100)		100

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Підготовка і захист завдання	Максимально 5 балів: 5 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, 4 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, 1-2 бали – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Творчі завдання/Практико-орієнтовані завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що

	відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов не вдається 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних навчальних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у проведенні практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
Науково - пошукові завдання	Максимально 10 балів: 9-10 балів - завдання виконане самостійно, повністю без допомоги викладача; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає самостійно інформаційні джерела, що

	відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності; демонструє високий рівень професіоналізму у доборі практичних вправ; здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 8 балів - завдання виконане повністю з використанням літератури, запропонованої викладачем; має високий рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень; добирає інформаційні джерела до рекомендованих, що відповідають завданню; володіє вміннями творчо-пошукової діяльності, демонструє високий рівень професіоналізму у доборі практичних вправ, частково здатний модифікувати дібрані вправи відповідно до актуальних умов 6-7 балів - завдання виконано без допомоги викладача, але відзначається неповнотою викладу думок; уміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; критично ставиться до отриманої від викладача інформації; наводить аргументи, робить необхідні висновки, може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних і нестандартних навчальних ситуаціях, демонструє достатній рівень професіоналізму у доборі практичних вправ 5 балів – завдання виконано з допомогою викладача й відзначається неповнотою викладу думок; не завжди вміє чітко і точно інтерпретувати отриману інформацію у контексті своєї діяльності; може зіставляти, узагальнювати й систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал лише у стандартних ситуаціях; демонструє посередній рівень професіоналізму у доборі практичних вправ 3-4 балів - завдання виконано фрагментарно після консультації з викладачем або під його керівництвом; усвідомлює недостатній обсяг інформації, виявляє розуміння висновків з певного питання; володіє вміннями здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу, демонструє низький рівень професіоналізму у доборі практичних вправ, не здатний модифікувати дібрані вправи 2-3 балів - завдання виконано фрагментарно під керівництвом викладача; необхідні практичні вміння роботи з навчальною інформацією не сформовані; не володіє вміннями вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань; більшість передбачених завдань не виконано 0-1 балів - необхідні завдання, передбачені навчальною програмою не виконані; не має елементарних умінь працювати з навчальною інформацією, необхідні практичні вміння і навички не сформовані
--	--

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є залік, на його складання надається 40 балів. Залік включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 20 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 20 балів).

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	Добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	Добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях	Не зараховано (з	0-1	1-20

на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)		
---	---	--	--

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на цодт, а також в whats app групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вакуленко В. М., Ігнатенко О. С., Борщ Г. А. та ін. Міжмуніципальне співробітництво: навч. посіб. Київ: НАДУ, Фенікс, 2012. 576 с.
2. Ворона П. В., Мучник А. М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник. Полтава: Шевченко Р. В., 2010. 100 с.
3. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні. Історико-правове дослідження: монографія. Львів: Львів ДУВС, Край, 2008. 468 с.
4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін.; за ред. С. Г. Серьогіної. Харків: Право, 2011. 360 с.
5. Євтушенко О. Н., Лушагіна Т. В. Місцеве самоврядування в Україні: теорія та практика становлення: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2013. 316 с.
6. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. Київ: Вид-во НАДУ, 2010. 211 с.
7. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: колект. монографія / за заг. ред. Р. М. Плюща. Київ: Рідна мова, 2016. 744 с.
8. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб. Київ: ТОВ "Підприємство "ВІ ЕН ЕЙ", 2015. 256 с.
9. Приходько Р. В. Управління соціальним розвитком територіальної громади: досвід та шляхи модернізації: монографія. Київ: Алерта, 2011. 248 с.
10. П'янзін С. Д. Основи соціальної філософії: навч. посіб. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2014. 152 с.
11. Слезанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук. ред. В. А. Поліщук. Тернопіль: Осадця Ю. В., 2018. 382 с.
12. Слезанська Г. І. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у територіальних громадах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05. Тернопіль, 2019. 687 с.
13. Територіальна громада: управління розвитком: монографія / Ю. О. Куц та ін.; за заг. ред. Ю. О. Куца. Харків: Константа, 2013. 540 с.
14. Ворона П. В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2012. 341 с.
15. Колесников О., Калашнікова О., Дзюпин М. Інститут старост в об'єднаних громадах: обрання та місце у системі управління. Київ, 2016. 36 с.
16. Любченко П. М. Муніципальне право України: навч. посіб. Харків: ФІНН, 2012. 495 с.

17. Карий О. І., Панас Я. В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування: навч. посіб. Київ: ТОВ "Підприємство "ВІ ЕН ЕЙ", 2015. 176 с.
18. Утвенко В. В. Теорія та історія місцевого самоврядування: навч. посіб. Київ: ДП "Вид. дім "Персонал", 2015. 234 с.
19. Соціальна політика / за заг. ред. В. М. Пічі, Я. Б. Турчин. Львів: Новий світ, 2018. 318 с.
20. Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні / за наук. ред. О. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 288 с.
21. Токар М. Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020. 412 с.
22. Українське суспільство в умовах війни. 2022: колект. монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор.
23. Токар М., Шандор Ф. Соціологія громадянського суспільства: інституціональний вимір: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти зі спец. 054 "Соціологія". Ужгород, 2024.

Інформаційні та інтернет ресурси

1. Margaret L. Andersen. Sociology: The Essentials. - 10th Edition. - <https://www.studocu.com/en-us/book/sociology-the-essentials/margaret-l-andersen-howard-f-taylor/28981>
2. Griffiths H., Keirns N., Strayer E., Cody-Rydzewski S., Scaramuzzo G., Sadler T., Vyain S., Bry J., Jones F. Introduction to Sociology. - 2e 2nd Edition, Kindle Edition. - OpenStax (Editor), 2015. <https://openstax.org/details/books/introduction-sociology-2e?Book%20details>
3. Kendall D. SOCIOLOGY IN OUR TIMES: THE ESSENTIALS, EIGHTH EDITION. - Cengage Learning, 2015. <https://zeabooks.com/book/sociology-in-our-times-the-essentials-10th-edition/#download>
4. Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» <https://i-soc.com.ua/ua/edition/journal/>
5. Збірний наукових праць «Соціальні виміри суспільства» <https://i-soc.com.ua/ua/edition/socialni-vimiri-suspilstva/>
6. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід / За ред. В. В.Танчера, В. П.Степаненка. - К.: Інститут соціології НАН України, 2004. - 244 с. https://i-soc.com.ua/assets/files/library/social_transformation.pdf
7. Інститут соціології НАН України <http://www.i-soc.com.ua> <https://i-soc.com.ua/ua/edition/books/>